

Бүлэг 2

ТӨСВИЙН СЕКТОР

2.1. Төсвийн гүйцэтгэл

2.2. Төсвийн бодлогын төлөв

2.3. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

2. ТӨСВИЙН СЕКТОР

ТОЙМ

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого хувь хүний орлогын албан татвар, нийгмийн даатгалын орлого болон татварын бус орлогын өсөлтийн нөлөөгөөр 2025 оны жилийн эцсийн урьдчилсан гүйцэтгэлээр 30.1 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.4 их наяд төгрөг буюу 1.3 хувиар өссөн байна. Нөгөө талаас, төсвийн нийт зарлага 31.3 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.7 их наяд төгрөг буюу 2.3 хувиар өссөн байна. Үүнд урсгал зарлагын өсөлт, тэр дундаа төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн даатгал болон халамжийн сангийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн өсөлт голлон нөлөөлсөн байна. Улмаар нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 2025 оны жилийн эцсийн урьдчилсан гүйцэтгэлээр 1.2 их наяд төгрөгийн алдагдалтай гарлаа.

Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 35.4 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 39.4 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 2.0 их наяд төгрөг буюу 5.9 хувиар өслөө. Гадаад өрийн эргэн төлөлт 2025 онд 391.8 сая ам.доллар, 2026 онд 978 сая ам.доллар, 2027 онд 918.5 сая ам.доллар, 2028 онд хамгийн өндөр буюу 1,078.5 сая ам.долларын өрийн төлбөр хүлээгдэж байна.

2.1. Төсвийн гүйцэтгэл

23. Нэгдсэн төсвийн орлогын өсөлт өмнөх онтой харьцуулахад саарлаа. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 32.6 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 3.8 хувиар өссөн хэдий ч 2024 оны төсвийн орлогын өсөлттэй харьцуулахад 25.2 нэгж хувиар буурсан байна.

Үндэсний баялгийн санд 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 2.0 их наяд төгрөг төвлөрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.7 их наяд төгрөг буюу 51.0 хувиар өссөн байна. Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөс Ирээдүйн өв санд 2025 онд 40 хувиар буюу өмнөх оноос 2 дахин их хуваарилалт хийхээр 2025 оны төсвийн тухай хуулиар батлагдсан нь баялгийн сангийн орлогын хуримтлалыг нэмэгдүүлэхэд нөлөөллөө.

Төсвийн тогтворжуулалтын санд 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 562.5 тэрбум төгрөг төвлөрч, өмнөх оны мөн үеэс 118.6 тэрбум төгрөг буюу 26.7 хувиар өссөн байна. Дэлхийн зах зээл дээрх зэсийн үнэ, тэнцвэржүүлсэн үнээс өндөр байсантай холбогдуулан зөвхөн зэсийн орлогоос санд хуримтлагдсан байна.

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 30.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 0.4 их наяд төгрөг буюу 1.3 хувиар өссөн байна. Тэнцвэржүүлсэн орлогын өсөлт өмнөх онтой харьцуулахад 26.1 нэгж хувиар буурсан бөгөөд үүнд уул уурхайн салбараас төсөвт төвлөрөх орлого 9.8 тэрбум төгрөгт хүрч өнгөрсөн онтой харьцуулахад 12.8 хувиар буурсан нь голлон нөлөөллөө.

24. Уул уурхайн салбарын үйл ажиллагаа харьцангуй идэвхэжсэн хэдий ч нүүрсний үнийн уналтаас шалтгаалан ААНОАТ болон АМНАТ-ийн орлого буурлаа. Нүүрсний экспортын биет хэмжээ нэмэгдсэн хэдий ч оны эхнээс үргэлжилсэн нүүрсний үнийн уналтаас ([Гадаад сектор бүлгийн 62-р хэсэг](#)) шалтгаалан уул

уурхайн салбарын аж ахуйн нэгжүүдийн ашигт ажиллагаа саарч, татварын орлогын төвлөрүүлэлт өмнөх оны мөн үеэс буурахад нөлөөлсөн. 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр ААНОАТ 5,664.6 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 754.5 тэрбум төгрөг буюу 11.8 хувиар, АМНАТ-ийн орлого 2,350.0 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1,186.8 тэрбум төгрөг буюу 33.6 хувиар тус тус буурсан байна. Нэгдсэн төсвийн орлогын 30 орчим хувийг, ААНОАТ-ын 50 гаруй хувийг уул уурхайн салбар төвлөрүүлдэг бөгөөд гадаад нөхцөл байдал, нүүрсний үнийн бууралт төсвийн орлого төвлөрүүлэлтэд эрсдэл дагуулсан хэвээр байна.

25. Ажиллагсдын тоо, цалин хөлс нэмэгдсэнээр хөдөлмөр эрхлэлтэд суурилсан татварын орлогыг дэмжиж, ХХОАТ болон Нийгмийн даатгалын орлого өслөө. 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр нийгмийн даатгалын орлого 5.6 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 892.3 тэрбум төгрөг буюу 18.9 хувиар, ХХОАТ-ын орлого 3.0 их наяд төгрөгт хүрч, 334.6 тэрбум төгрөг буюу 12.7 хувиар тус тус өссөн байна.

Энэхүү өсөлтөд хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин болон даатгуулагчдын тоо нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлөв. Тухайлбал, нийгмийн даатгалд албан журмаар даатгуулагчдын тоо 1,181.0 мянга хүрч өмнөх оны мөн үеэс 19 мянгаар буюу 1.7 хувиар, сайн дураар даатгуулагчдын тоо 170.0 мянгад хүрч өмнөх оны мөн үеэс 21.2 хувиар өссөнөөр нийт даатгуулагчдын тоо 1,350.0 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 3.8 хувиар өссөн байна.

Түүнчлэн, Хөдөлмөр, нийгмийн түншлэлийн гурван талт үндэсний хорооны 2024 оны 10 дугаар сарын 7-ны өдрийн 03 дугаар тогтоолоор “Улсын хэмжээнд мөрдөх хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2025 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн нэг цагт 4,715 төгрөг буюу сард 792 мянган төгрөг байхаар шинэчлэн тогтоосон.” Өмнөх зохицуулалтаар 660 мянган төгрөгийн цалингаас дунджаар 89.1 мянган төгрөг НДШ-д

төлдөг байсан бол дээрх шийдвэрээр 106.3 мянган төгрөгийн төлөхөөр болсон нь нэрлэсэн цалингийн өсөлтийг дэмжиж, хөдөлмөр эрхлэлтэд суурилсан татварын орлогын өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлсэн байна.

26. НӨАТ-ын орлого төвлөрөлт өмнөх оны мөн үеийн түвшинд хадгалагдаж байна. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 6.2 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 6.1 хувиар өссөн нь дотоодын зах зээлийн худалдан авах чадвар харьцангуй тогтвортой байгааг илтгэж байна.

Тухайлбал, дотоодын барааны НӨАТ өмнөх оны мөн үеэс 342.0 тэрбум төгрөг буюу 13.5 хувиар, импортын барааны НӨАТ 38.6 тэрбум төгрөг буюу 1.0 хувиар тус тус өссөн байна. Импортын эрэлт саарсан хэдий ч импортын НӨАТ болон импортын гаалийн албан татварын орлого өмнөх оны түвшинд хадгалагдсан байна.

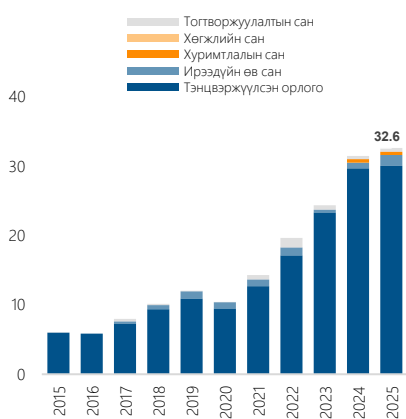
27. Суудлын автомашины улсын бүртгэлийн дугаар олгох хязгаарлалттай холбоотойгоор импортын суудлын автомашины тоо хэмжээ буурч, онцгой албан татварын орлого буурлаа.

Онцгой албан татварын орлого 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 955.1 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 152.3 тэрбум төгрөгөөр буюу 13.8 хувиар буурсан байна. Үүнд суудлын автомашины онцгой албан татварын орлогын бууралт голлон нөлөөлсөн бөгөөд жилийн эцэст 417.7 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 164.4 тэрбум төгрөгөөр буюу 28.2 хувиар буурсан байна.

Нийслэлийн Засаг даргын “Нийслэл хотод авто тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар олгох шалгуур үзүүлэлтийг батлах тухай” А/1348 дугаар захирамжаар суудлын автомашины улсын дугаар олголтыг хязгаарлах шийдвэртэй холбоотойгоор импортын суудлын автомашин тоо хэмжээ өмнөх оноос 32.7 мянган ширхгээр буюу 26.6 хувиар буурч, үнийн дүн 5.5 хувиар нэмэгдсэн байна. Өөрөөр хэлбэл 10 жилээс дээш насжилттай, он хуучин, бага үнэтэй суудлын автомашины тоо хэмжээг хязгаарласнаар импортын суудлын автомашины тоо хэмжээ буурч улмаар онцгой албан татварын орлого буурахад голлон нөлөөлсөн байна.

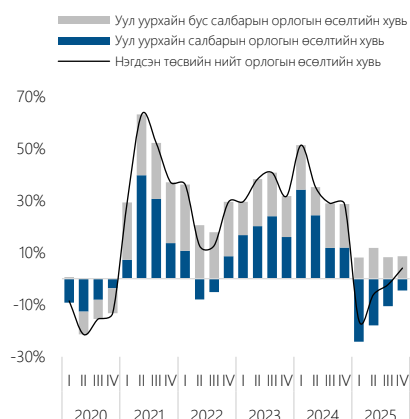
Зураг 0.1. Төсвийн орлого

1.Төсвийн нийт орлого, бүрэлдэхүүнээр (их наяд төгрөг)

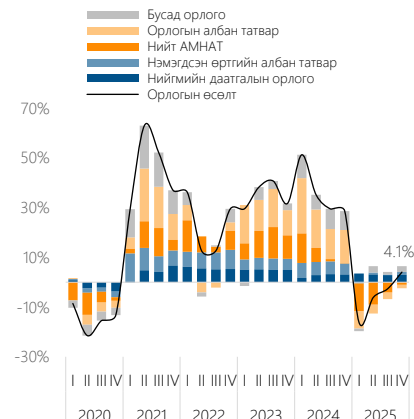
Эх сурвалж: Сангийн яам

2.Нийт орлогын өсөлтөд эзлэх хувь, салбараар (хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам

3.Татварын орлогын өсөлтөд эзлэх хувь, төрлөөр (хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам

28. Төсвийн тодотголоор нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийг хязгаарлалаа. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 31.3 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 2.3 хувиар өссөн хэдий ч 2024 оны төсвийн зарлагын өсөлттэй харьцуулахад 33.6 нэгж хувиар буурсан байна.

Олон улсын геополитикийн нөхцөл байдал, худалдаа, эдийн засгийн тодорхойгүй байдлын улмаас 2025 эхний 5 сард манай улсын экспортын гол бүтээгдэхүүн болох нүүрсний үнэ 39.0 хувиар унаж, төсөвт төвлөрөх орлогын хэмжээ төлөвлөснөөс 3.3 их наяд төгрөгөөр дутаж, нийт зардлыг хангах боломжгүй нөхцөл байдал бий болсон. Иймд төрийн зардлыг бууруулахад чиглэсэн бодлогын арга хэмжээг төсвийн тодотголын хүрээнд авч хэрэгжүүлэхээр 2025 оны 7 дугаар сарын 09-ний өдрийн төсвийн тодотголоор нийт зардлыг 31,573.9 тэрбум төгрөгөөр баталж, анх батлагдсан дүнгээс 1,858 тэрбум төгрөг буюу 5.6 хувиар бууруулсан.

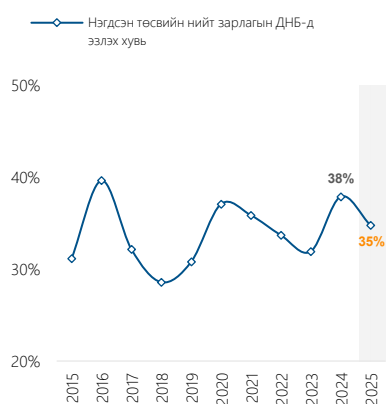
29. Өрхийн орлогыг дэмжих зорилгоор цалин, тэтгэврийг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь нийт зардлын өсөлтийн голлох шалтгаан боллоо. Төсвийн урсгал зардал 24.2 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 2.0 их

наяд төгрөг буюу 9.1 хувиар өссөн нь нийт зарлагын өсөлтөд голлох нөлөө үзүүлээ. Тодруулбал, нийт зардлын өсөлтийн ойролцоогоор 70 хувийг цалин, тэтгэвэр, тэтгэмжийн өсөлт дангаараа тайлбарлаж байна. Монгол Улсын Засгийн газраас нийт төрийн албан хаагчдын цалинг 2025 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс дунджаар 6.0 хувиар нэмэгдүүлсэн, мөн Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн итгэлцүүрийг 2025 онд шинэчилснээр тэтгэврийн зөрүүг бууруулж, уг сууриас тэтгэврийг 2025 оны 1 дүгээр сараас 6 хувь тус тус нэмэгдүүлсэн нь урсгал зардлын өсөлтөд голлон нөлөөлжээ.

30. Төсвөөс олгож буй татаасны дийлэнх хувийг нийтийн тээврийн алдагдлыг санхүүжүүлэх зориулалтаар олголоо. Нэгдсэн төсвөөс 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр нийт 799.5 тэрбум төгрөгийн татаас олгосон нь өмнөх оны мөн үеэс 16.2 хувиар буурсан байна. Төрөөс хувийн хэвшилд олгосон татаасны хэмжээ 657.9 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 2.6 хувиар өссөн хэдий ч төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас 54.8 хувиар буурсан байна. Тодруулбал, нийтийн тээврийн алдагдалд олгосон татаас 340.6 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 17.7 хувиар, зээлийн хүүгийн татаас 63.3 тэрбум

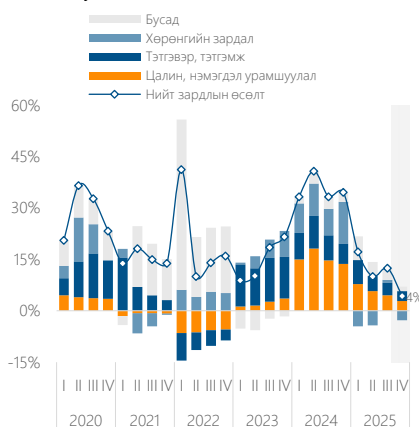
Зураг 02.2. Төсвийн зарлага

1. Төсвийн зарлагын эдийн засагт харьцах харьцаа (хувь)

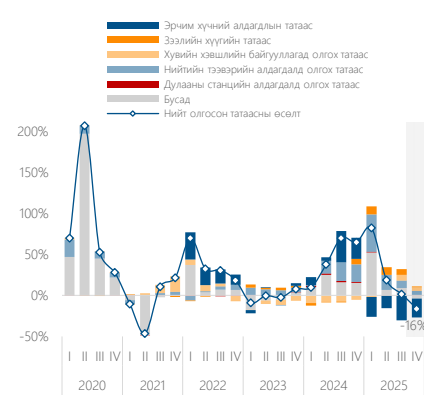
Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын ДНБ-д эзлэх хувиар тооцов.

2. Төсвийн зарлага, эдийн засгийн ангиллаар (нэгж хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Нэгдсэн төсвийн зарлагын тэлэлтэд эдийн засгийн ангилал тус бүрийн эзлэх хувийг өмнөх оны мөн үеэс өссөн дүнгээр тооцов.

3. Төсвөөс олгосон нийт татаасны өсөлт, зориулалтаар (нэгж хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Нэгдсэн төсвөөс төрийн өмчит болон хувийн байгууллагад олгосон татаасны өсөлтөд зориулалт тус бүрийн эзлэх хувийг өмнөх оны мөн үеэс өссөн дүнгээр тооцов.

төгрөгт хүрч, 21.5 хувиар тус тус өссөн байна. Нийтийн тээврээр зорчих үнийг хоёр дахин нэмэгдүүлж өдөрт 1,000 төгрөг болгон цагийн хязгаарлалтгүй дөрвөн удаа зорчих шинэ зохицуулалт 2025 оны нэгдүгээр сараас эхлэн хэрэгжиж эхэлсэн хэдий ч нийтийн тээврийн алдагдалд олгох төсвийн татаас өсөлттэй хэвээр байна.

31. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардал буурлаа. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардал 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 7.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 11.0 хувиар буурсан байна. Эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл, хөрөнгө оруулалтын зардлын 73.1 хувийг барилга байгууламж, 13.0 хувийг бусад хөрөнгө, 8.4 хувийг тоног төхөөрөмж, 5.4 хувийг их засварт зарцуулжээ. Их засварын зардал өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 21.4 хувиар өсөж, барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн зардал тус тус 3.2 хувь, 26.0 хувиар буурсан нь хөрөнгийн зардлын бууралтад голлон нөлөөлсөн байна. Түүнчлэн Төрийн хэмнэлтийн хуулийн дагуу 2025 оны 05 дугаар сарын 31-ний дотор худалдан авах ажиллагааг бүрэн дуусгаж, гэрээ байгуулаагүй төслүүдийн санхүүжилтийг хэмнэлтэд тооцох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх зорилгоор “Төсвийн хэмнэлтэд тооцох тухай” асуудлыг Засгийн газрын 2025 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж 02 дугаар

тогтоолоор баталсан. Уг тогтоолын хүрээнд нийт 535.9 тэрбум төгрөгийг төсвийн хэмнэлтэд тооцсон нь хөрөнгийн зардлын бууралтад нөлөөлсөн байна. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардалд нийт 9.5 их наяд төгрөгийн санхүүжилт олгохоор баталсан хэдий ч 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 7.1 их наяд төгрөг зарцуулж, 75.0 хувийн гүйцэтгэлтэй гарлаа.

Хөрөнгө оруулалтын зардлыг эх үүсвэр талаас авч үзвэл, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2.1 их наяд төгрөг, гадаадын зээл, тусламжаар 1.7 их наяд төгрөг (Хүснэгт 2.1), орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 3.3 их наяд төгрөг санхүүжүүлсэн байна.

Хүснэгт 0.1. Гадаад зээл, тусламжаар хэрэгжүүлсэн хөрөнгө оруулалт, 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэл (тэрбум төгрөг)*

ТЕЗ	ХО-ын зардал	Эзлэх хувь
Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд	433.5	29%
Эрчим хүчний сайд	283.5	19%
Сангийн сайд	203.5	14%
Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайд	140.8	9%
Нийслэлийн Засаг дарга	114.9	8%
Зам, тээврийн сайд	94.5	6%
Эрүүл мэндийн сайд	70.7	5%
Боловсролын сайд	52.3	4%
Бусад	98.3	7%
Нийт	1,492.0	100%

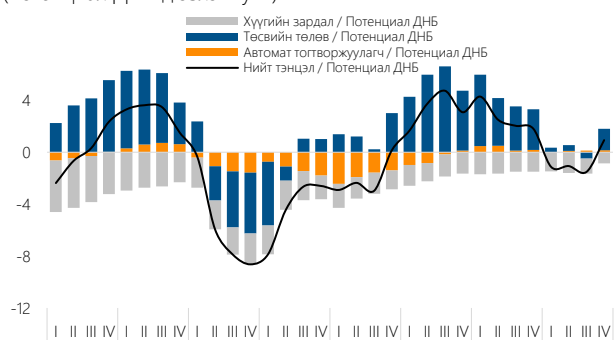
2.2. Төсвийн төлөв

32. Мөчлөг сөрсөн төсвийн хумих бодлого хэрэгжиж байна. Төсвийн бодлого нь мөчлөг сөрсөн шинжтэй буюу эдийн засгийн агшилтын үед төсвийн зарлагыг нэмэгдүүлж, татварыг бууруулах замаар эдийн засгийн идэвхжилийг дэмжих, халалтын үед төсвийн зарлагыг бууруулж, орлогын өсөлтөөс хуримтлуулах замаар болзошгүй хямралд урьдчилан бэлтгэх зэрэг эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэгдэх шаардлагатай. Төсвийн бодлого эдийн засгийг тогтворжуулах чиглэлд хэрхэн нөлөөлж байгааг шинжлэх хүрээнд төсвийн тэнцэл дэх төсвийн бодлогын нөлөөг салгаж хардаг. Зураг 2.3-т төсвийн тэнцэлд үзүүлж буй төсвийн бодлогын нөлөөг төсвийн төлөвөөр, төсвийн бодлогоос хамаарахгүй эдийн засгийн мөчлөгийн нөлөөг төсвийн автомат тогтворжуулагчаар ⁵, эдийн засгийн нөхцөл байдлаас үл хамааран хуваарийн дагуу төлөх үүрэг хүлээсэн өрийн үйлчилгээний төлбөрийн нөлөөг хүүгийн зардлаар салган харуулав.

Зураг 2.3. Төсвийн тэнцэл ба төлөв

1.Төсвийн нийт тэнцэл

(потенциал ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам

Тэмдэглэл: Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн улирлын дунджаар тооцов. Хүүгийн зардал болон төсвийн төлөвийг зурагт ойлгомжтой харагдуулах үүднээс (-1)-ээр үржүүлсэн болно.

2.Төсвийн төлөв

(потенциал ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам

Тэмдэглэл: Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн улирлын дунджаар тооцов. Үйлдвэрлэлийн зөрүү 0-ээс их (бага) бол эдийн засгийн халат (уналт)-тай үеийг, төсвийн төлөв 0-ээс их (бага) бол тэлсэн (агшсан)-г илэрхийлнэ.

Төсвийн нийт тэнцэл 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлд потенциал ДНБ-ий 0.9 хувьтай тэнцэх ашигтай гарахад төсвийн төлөв 1.6 нэгж хувь, автомат тогтворжуулагч 0.2 нэгж хувийн эерэг нөлөө үзүүлсэн бол хүүгийн зардал 0.9 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг нөлөө үзүүллээ. Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад төсвийн төлөв 1.5 нэгж хувиар суларсан хэдий ч төсвийн хумих бодлого үргэлжилж байна.

33. Уул уурхайн салбарын үйлдвэрлэл сэргэснээр эдийн засгийн идэвхжил нэмэгдэж төсөвт үзүүлэх автомат тогтворжуулагчийн нөлөө эерэг гарлаа. Эдийн засгийн нийт үйлдвэрлэл 2025 оны жилийн эцэст боломжит түвшнээс 1.4 хувиар давсан нь уул уурхай, тээврийн салбарын өсөлтөөр голлон дэмжигдсэн байна ([Бодит сектор бүлгийн 23-р хэсэг](#)). Улмаар төсвийн тэнцэл ашигтай гарахад эдийн засгийн мөчлөг эерэг нөлөө үзүүлсэн байна.

⁵ Эдийн засаг идэвхжихийн хэрээр аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаа эрчимжсэнээр төсвийн бодлогоос үл хамааран төсвийн орлого нэмэгддэг бол эсрэгээрээ эдийн засгийн уналтын үед татварын орлого буурч, ажилгүйдлийн тэтгэмж

зэрэг төсвийн зардал өсөж, төсвийн тэнцэл төсвийн бодлогоос үл хамааран буурдаг. Ийнхүү эдийн засгийн мөчлөгийн нөлөөгөөр төсвийн тэнцэл автоматаар өөрчлөгдөж байгааг "автомат тогтворжуулагч" гэх үзүүлэлтээр хэмждэг.

1.3. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

34. Засгийн газрын нийт өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс өслөө. Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 35.4 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 39.4 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 2.0 их наяд төгрөг буюу 5.9 хувиар өслөө.

Засгийн газрын нийт өрийн 25.3 хувийг гадаад үнэт цаас, 65.2 хувийг гадаад зээл, 1.9 хувийг дотоод үнэт цаас үлдсэн 7.6 хувийн бусад өр төлбөр бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 0.2. Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл, 2025* оны урьдчилсан гүйцэтгэл (тэрбум төгрөг)

Өрийн хэрэгсэл	2024	2025*
Засгийн газрын дотоод өр	400.5	688.5
Засгийн газрын гадаад өр	30,296.6	32,052.8
Үнэт цаас	8,655.0	8,817.5
Зээл	21,641.6	23,088.1
Засгийн газрын бусад өр	2,736.4	2,678.8
Өрийн баталгаа	178.0	164.7
Орон нутгийн зээллэг	2,558.4	2,514.1
НИЙТ ӨР	33,433.5	35,420.1

35. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны зах зээл сэргэж байна. Засгийн газрын нийт гадаад өр буюу гадаад зээл, үнэт цаасны үлдэгдэл 2025

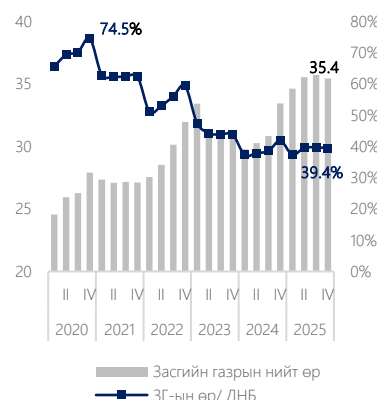
оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 32.1 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 1.8 их наяд төгрөг буюу 5.8 хувиар өссөн байна. Уг өсөлтөд гадаад зээл, тусламжийн ашиглалт 1,881.3 тэрбум төгрөг болж нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлсөн бөгөөд 2025 оны эхний улиралд гаргасан “Сенчири-IV” үнэт цаас болон валютын ханшийн өөрчлөлт мөн нөлөөллөө.

36. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны зах зээл сэргэж байна. Засгийн газар 2017 оны аравдугаар сараас хойш дотоод зах зээлд нээлттэй хэлбэрээр дотоод үнэт цаас арилжаалаагүй тул дээрх хугацаанаас хойш дотоод үнэт цаасны үлдэгдэл 48.5 дахин буурч 2024 оны гуравдугаар улиралд 96.8 тэрбум төгрөгт хүрээд байв. Засгийн газрын зүгээс 2024 оны 11 дүгээр сард 2024 оны төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу Нийгмийн даатгалын санд 300 тэрбум төгрөгийн үнэт цаас арилжаалсан, түүнчлэн Засгийн газар дотоод зах зээлийг дэмжих, төгрөгийн бондын суурь хүүг тогтоох, зах зээлийн гүнзгийрлийг сайжруулах зорилгоор 2025 оны 4 дүгээр сарын 16-ны өдөр анхдагч зах зээл дээр дотоод үнэт цаас нээлттэй арилжихыг сэргээснээр 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 688.5 тэрбум төгрөг байна.

Зураг 0.4. Засгийн газрын өр

1.Засгийн газрын өр

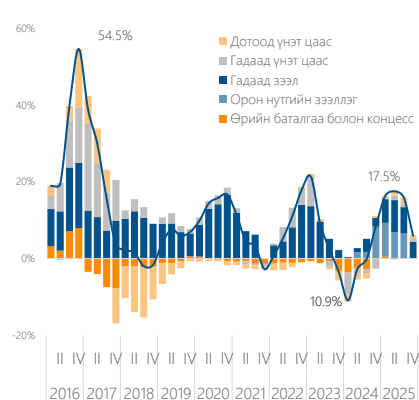
(зүүн тэнхлэг: их наяд төгрөг, баруун тэнхлэг: хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам

2.Засгийн газрын өрийн өөрчлөлтийн задаргаа, жилийн өсөлт

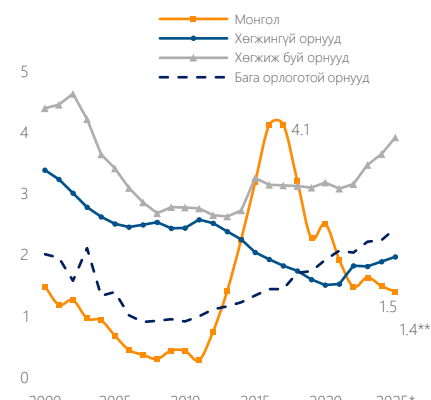
(хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам, ЭЗХЯ-ны тооцоолол

3.Өрийн үйлчилгээний төлбөрийн динамик

(ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: Олон Улсын Валютын сан
Тэмдэглэл: *ОУВС-гийн төсөөлөл

** 2025 оны батлагдсан хүүгийн төлбөрийн хүлээгдэж буй ДНБ-д эзлэх хувь.

37. Засгийн газрын орон нутгийн зээллэг өмнөх оны түвшинд байна. Орон нутгийн зээллэг буюу нийслэлээс гаргасан үнэт цаасны үлдэгдэл 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр нийт 2,514.1 тэрбум төгрөг байна. Зориулалтаар нь авч үзвэл Сэлбэ дэд төвийг орон сууцжуулах 1.8 их наяд төгрөг, зам засвар, арчилгааны 401.0 тэрбум төгрөг, Батарей хуримтлуурын станц барих төслийн 283.7 тэрбум төгрөг тус тус бүрдүүлж байна.

38. Засгийн газрын өрийн баталгааны нэрлэсэн үлдэгдэл өмнөх оны түвшинд байна. 2025 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 164.7 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байна. Энэ нь Хятадын хөгжлийн банкнаас Чойбалсан ДЦС-ыг өргөтгөх төсөлд зориулан Монгол Улсын Хөгжлийн банканд гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгаанд хамаарах зээлийн үлдэгдэл юм.

39. Засгийн газрын гадаад өрийн эргэн төлөлт 2027-2029 онд өндөр байна. Нийт гадаад өрийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу 2026 онд 469.2 сая ам.доллар, 2027 онд 1,235.7 (500.0 сая ам.доллар нь нийслэлийн "Сэлбэ" үнэт цаас) сая ам.доллар, 2028 онд 882.6 сая ам.доллар, 2029 онд 689.1 сая ам.долларын өрийн төлбөр хүлээгдэж байна. 2027-2029 онд нийт 2.8 тэрбум ам.доллар төлөхөөр байна. Засгийн газрын гадаад өрийн дарамт 2021 оноос тогтвортой буурч ирсэн боловч 2027 оноос өсөх төлөвтэй байгаа тул цаашид валютын нөөцөө нэмэгдүүлэх, ханшийн хэлбэлзлээс үүдэлтэй эрсдэлийг бууруулах, гадаад зээлийг эдийн засгийн үр өгөөжтэй төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэх нь чухал байна.

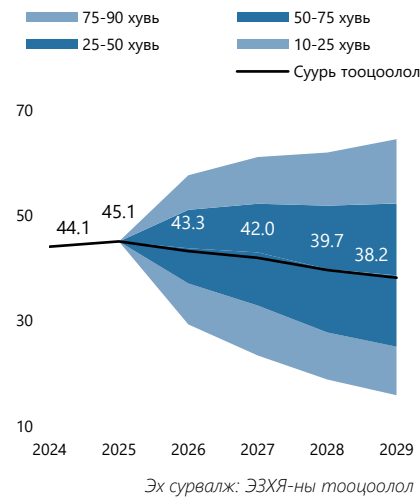
40. Засгийн газрын өр дунд хугацаанд макро эдийн засгийн шок болон суурь таамаглалын өөрчлөлтөд мэдрэг хэвээр байна. Өрийн тогтвортой байдлын шинжилгээгээр Засгийн

газрын өрийн дунд хугацааны төлөв макро эдийн засгийн голлох үзүүлэлтүүдээс хэр мэдрэг байгааг дүгнэлээ. Өрийн динамик шинжилгээний суурь төсөөллөөр 2026-2029 онуудад харгалзан ДНБ-ий өсөлт 5.4 хувь, 5.8 хувь, 6.0 хувь, 6.3 хувьд ханшийн сулрал сүүлийн 10 жилийн дундаж түвшинд, ДНБ-ий дефлятор болон үндсэн тэнцэл төсөөллийн орчимд байна гэж үзвэл дунд хугацаанд Засгийн газрын өр 2029 он гэхэд алгуур буурч 38.2 хувьтай тэнцэхээр байна. Голлох үзүүлэлтүүдэд 2026 оноос эхлэн жил бүр 1 стандарт хазайлт бүхий шок тусган, өрийн динамикийн тодорхой бус байдлыг сэнсэн (fan chart) графикаар дүрсэллээ. Өрийн төсөөллийн тархалтын хамгийн өөдрөг (5 хувь) болон хамгийн эрсдэлтэй (95 хувь) хувилбарын хоорондох зөрүү 2026 онд 36.4 нэгж гарсан бол 5 жилийн дараа 70.1 нэгж болж эрчимтэй тэлж байна. Энэ нь засгийн газрын өр макро эдийн засгийн тодорхой бус байдал, шокийн нөлөөнөөс ихээхэн мэдрэг байгааг харуулж байна.

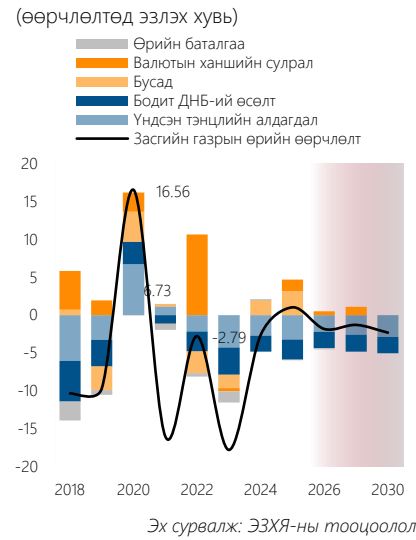
41. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад үндсэн тэнцэл, бодит ДНБ-ий нөлөө өндөр байна. Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлсийг өрийн динамик шинжилгээгээр үнэлэв. Засгийн газрын нэрлэсэн өрийн ДНБ-д эзлэх хэмжээ 2026 онд 1.8 хувиар буурахад буурахад үндсэн тэнцлийн алдагдал 2.2 нэгж хувиар, бодит ДНБ-ий өсөлт 2.3 нэгж хувиар, валютын ханшийн сулрал 0.9 нэгж хувьтай эерэг нөлөө үзүүлсэн бол бодит хүү болон харьцангуй инфляц 1.0 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг нөлөө үзүүлсэн байна. Цаашид Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад ДНБ-ий бодит өсөлт болон үндсэн тэнцлийн алдагдал, валютын ханшийн хэлбэлзэл голлох үүрэг гүйцэтгэхээр байна.

Зураг 0.5. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

1. Засгийн газрын өрийн төсөөллийн тархалт (ДНБ-д эзлэх хувь)

2. Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлс (өөрчлөлтөд эзлэх хувь)

3. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдалд нөлөөлөгч хүчин зүйлс (ДНБ-д эзлэх хувь)

